



Суперечливі погляди на еутаназію з медичної і морально-етичної точок зору породили і суперечливу юридичну оцінку цього явища, що знайшло відображення в законодавствах ряду країн.

Наприклад, у Голландії після тривалої дискусії в законодавство офіційно внесений дозвіл пасивної еутаназії, звичайно, з визначеними застереженнями, що передбачають виключення будь-яких зловживань. В Англії, навпроти, після довгих обговорень прийнято закон про безумовну заборону будь-якої еутаназії в медичній практиці. Разом з тим, під приводом забезпечення прав людини в багатьох країнах тією чи іншою мірою вільно застосовується еутаназія навіть всупереч існуючим нормам закону.

На мою думку, формулювання "право на смерть" як це сформульовано в законодавствах зарубіжних країн, невдале, оскільки людина, яка має право на смерть буде володіти і правом наполягати на виконанні свого бажання третіми особами, що фактично легалізує вбивство з милосердя, а це у свою чергу може спричинити і визначені зловживання. Пропонується використовувати вираження "право людини вмерти гідно".

На мою думку, не можна легалізувати активну еутаназію насамперед тому, що це суперечить принципам гуманізму і призначення медицини. Стосовно пасивної еутаназії, то слід передбачити правову норму, яка б допускала її існування, як винятковий захід у разі дотримання наступних умов:

- 1) ознайомлення хворого з діагнозом з поясненням можливих наслідків;
- 2) прийняття колегією лікарів-спеціалістів у цій галузі одностайного рішення про те, що подальше підтримування життя хворого не дасть позитивних наслідків;
- 3) наявність висновку науково-дослідного інституту щодо неможливості лікування цієї хвороби іншими засобами на момент звернення та перспективи наукових розробок у цій галузі охорони здоров'я;
- 4) прохання хворого позбавити його від страждань, що висловлене у письмовій формі й посвідчено головним лікарем медичного закладу або нотаріусом;
- 5) згоди близьких родичів хворого (батьків, дітей, дружини, чоловіка, сестер, братів).

Література

1. Елкина С. *Право на життя (аборт, еутаназія, смертна казнь) // Правовий статус особи: стан, проблеми, перспективи. Збірник наукових статей. / За редакцією М. Головка, Н. Морзе, П. Біленчука. - Київ, 1998. - 150 с.*
2. Іванюшкин А.Я., Дубова Е.А. *Еутаназія: проблеми, сужденія, поиск альтернативы // Вестник Академии медицинских наук СССР - 1984. - №6. - С.75-79.*
3. Ковалёв М.И. *Право на жизнь и право на смерть // Государство и право. - 1992. - №7. - С.71.*
4. Ковалова Л.В. *Прикладная биоэтика. - М.: ИФ РАН, 1998. - 159с.*
5. Крелин Ю. *Бороться за жизнь // Новое время. - 1989. - №31. - С.25-31.*
6. Мадоян И.А., Баксанський О.Е. *Гуманистические идеи и проблемы эутаназии // Філософські науки. - №3-4. - 1999. - С.138-146.*
7. Малеїна М.Н. *О праве на жизнь // Государство и право. - 1992. - №2. - С.58.*
8. *Основи законодавства України про охорону здоров'я: Постанова Верховної Ради України // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - №4. - с.19.*
9. Фрейд З. *Мы и смерть. По ту сторону принципа наслаждения. Рязанцев С. Танатология - наука о смерти. - Санкт-Петербург: Восточно-европейский институт психоанализа, 1994. - 379 с.*

Б. Калиновський,
ад'юнкт Національної академії
внутрішніх справ України, м. Київ

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Досвід зарубіжних країн засвідчує, там, де розвинуте місцеве самоврядування, там панує і демократичне врядування, там держава, влада підконтрольні громадянам, а не навпаки. Загально відомо, шлях до самоврядування був водночас шляхом до демократії і свободи. Самоврядування є фундаментальною засадою цивілізованого демократичного облаштування спільного життя, засадою незалежності не тільки декларованою і формально визнаною іншими, а незалежності практичної, підкріпленої ефективним розв'язанням соціальних і економічних завдань.

У відповідності з ч.1 ст.3 Європейської Хартії місцевого самоврядування, місцеве самоврядування означає право і спроможність місцевих влад, у межах закону, здійснювати регулювання і управління суттєвою часткою публічних справ під власну відповідальність і в інтересах місцевого населення.

У визначенні "спроможність" висвітлюється думка, що законне право на регулювання і управління визначеними суспільними справами має бути підкріплено засобами їх ефективного здійснення. Включення формулювання "у межах закону" є ознакою того факту, що це право і спроможність можуть отримати більш чітко визначення в законодавстві.

Слова "під власну відповідальність" підкреслюють, що місцеві органи влади не повинні обмежуватися діяльністю лише в якості представників вищестоящих органів влади.

Хартія має намір наділити місцеві органи влади широким колом обов'язків, які можливо виконати на місцевому рівні². Сутність місцевого самоврядування саме в тому, що держава не бере і не може брати усіх функцій суспільства. Держава бере те, що не можуть вирішити інші. В цій ситуації доречним є застосування принципу субсидіарності, який встановлений в Європейській хартії місцевого самоврядування, яка ратифікована Верховною Радою і має для України обов'язкове значення³, і цей документ, який прийнятий в рамках Ради Європи став частиною внутрішнього законодавства України.

При цьому Хартія містить основні принципи місцевого самоврядування, спільні для всіх країн, членів Ради Європи. Конституція України в розділі XI певною мірою конкретизує частину цих принципів стосовно умов нашої держави. Закон визначає систему та гарантії місцевого самоврядування в Україні, засади організації та діяльності, правового статусу і відповідальності органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

На разі головним формоутворюючим фактором, що практично визначає функції і значною мірою структуру місцевих органів влади, є державне законодавство. При цьому мається на увазі не лише закон про місцеве самоврядування, а й сукупність інших законів, так чи інакше пов'язаних з компетенцією і відповідальністю місцевих властей. При реформуванні місцевого самоврядування необхідно чітко вирішити питання повноважень, бо воно є первинним, саме спираючись на



повноваження, прийнятий місцевий бюджет має повністю покривати здійснення повноважень. На розгляді Верховної Ради України знаходиться проект нової редакції Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні", який прийнятий у першому читанні і знаходиться на доопрацюванні у Комітеті з питань державного будівництва і місцевого самоврядування.

Конституцією визначено, що місцеве самоврядування здійснюється територіальною громадою в порядку, встановленому законом⁴. Сьогодні таким законом є Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні"⁵. Значну частину функцій органів місцевого самоврядування, встановлених цим законом, слід розглядати саме як нормотворчі.

Нормотворчі функції органів місцевого самоврядування відповідно до ст.59 закону про місцеве самоврядування здійснюються шляхом прийняття ними правових актів (рішень), обов'язкових до виконання на їх території⁶.

За загальними принципами права законним є те рішення, яке прийняте:

- уповноваженим органом у межах його компетенції;
- з дотриманням встановленої процедури.

Однією з загальновизнаних основних функцій місцевого самоврядування з точки зору сучасної теорії місцевого самоврядування є забезпечення ефективної участі населення у вирішенні місцевих справ. У реалізації цієї функції полягає соціальна роль місцевого самоврядування, актуальність якої на сучасному етапі суспільного розвитку України не потребує ніякої аргументації. Місцеве самоврядування має великий потенціал як важливий засіб подолання соціальної апатії, посилення громадянської активності населення України. Сьогодні ми спостерігаємо певний розрив у функціонуванні ідеї місцевої демократії на елітарному рівні і на низовому. Фактично, до низового рівня ці ідеї не дійшли, і це одна з причин слабкості нашого місцевого самоврядування. Саме цю проблему негайно потрібно вирішувати, бо без активізації ініціатив народу досягти прогресу неможливо.

Розділ 1 Конституції України визнає, що місцеве самоврядування – це природне явище. Через це державі встановлювати вичерпний перелік питань, які належать органам місцевого самоврядування допустити не можна, якщо це природне право, то вони самі мають вирішити свою компетенцію в межах закону.

В законі "Про місцеве самоврядування в Україні" всі відносини у діяльності органів місцевого самоврядування повинні визначитись Законом. Це не відповідає вимогам Європейської хартії місцевого самоврядування, так як законом мають визначитись тільки основні засади дії цієї інституції.

Необхідно підкреслити, що існування суспільства самодостатнє явище, суспільні функції є природні, а не даровані. Цього ще не усвідомила державна влада і продовжує застосовувати підхід, який вироблений ще за радянських часів.

Коли Україна ставить за мету вступ до Європейського Союзу, то необхідно дотримуватись певних вимог і стандартів ЄС щодо розвитку місцевого самоврядування. Нам ще далеко до цих стандартів, особливо коли йдеться про створення реальних умов для залучення громадян у всіх сферах суспільства – державній, приватній, громадській – до планування, реалізації контролю регіонального розвитку. А звідси і слабке використання ресурсів та потенціалу територіальних громад і регіонів, що позначається на консолідації суспільства.

Перші кроки становлення принципів місцевого самоврядування, які визнані європейським співтовариством, Україною зроблені. На часі утвердження і втілення в життя конституційних положень, які визначають діяльність органів і посадових осіб місцевого самоврядування. Тільки спільними зусиллями ми можемо досягти ствердження нашої держави і в цьому одне з провідних місць займає місцеве самоврядування, через свою наближеність до усіх громадян.

¹ Європейська Хартія місцевого самоврядування. Рада Європи. 1985р. // Місцеве самоврядування. – 1997. - №1-2. – С.90-94.

² Пояснювальний коментар Європейської Хартії місцевого самоврядування. Рада Європи. 1985р.

³ Про ратифікацію Європейської Хартії місцевого самоврядування: Закон України від 15.07.1997р. №452/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. - 1997.-№38. - ст.249.

⁴ Конституція України // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. – Ст.141.

⁵ Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. №280/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1997. -№1-2. – ст.95.

⁶ Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні". Науково-практичний коментар. – Київ, 1999.

⁷ Рубцов В.П. Переваги місцевого самоврядування. Міжнар. конф. 29-30 трав.2001 р., м. Ірпінь, Київ. обл. / Упорядник М.Пухтинський. – К.: Логос, 2001. – с.102.

В. Кравчук,

*аспірант юридичного факультету
Волинського державного університету
імені Лесі Українки, м. Луцьк*

СУДОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ЗАКОННІСТЮ ПРАВОВИХ АКТИВ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ І МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Розвиток державно – політичної системи України пов'язаний з вдосконаленням діяльності владних структур. Серед них особливе місце посідають органи державної виконавчої влади і органи місцевого самоврядування.

Органи державної виконавчої влади складають єдину управлінську вертикаль, підконтрольну Президенту України. Здійснюючи функції державного управління, вони практично реалізують положення загальнодержавних програм економічного та соціально-культурного розвитку.

Органи місцевого самоврядування за уповноваженням відповідних територіальних громад самостійно вирішують питання місцевого значення у межах, визначених Конституцією України та законами України.

І органи державної влади, і органи місцевого самоврядування зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, які передбачені законом (ч.2 ст.19 Конституції України). Крім того, вони в межах, встановлених законодавством здійснюють контроль за додержанням законів підприємствами, установами та організаціями, розташованими на їх території.

Діяльність державних і самоврядних органів відбувається у різних організаційно – правових формах, серед яких важливе місце займають нормативно-правові та індивідуальні правозастосовчі акти у формі рішень та розпоряджень. Відповідно до Закону України "Про місцеві державні адміністрації" від 9 квітня 1999 року все частіше застосовуються розпорядження голів адміністрацій, які носять контрольний характер і видаються за наслідками перевірок виконання законів.